

<https://cbs.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Research in Cognitive and Behavioral Sciences
E-ISSN: 2345-3524
Vol. 10, Issue 1, No.18, Spring and Summer 2020, P:123-134

Research Article

The Factor Structure and Psychometric Properties of Mentalization Questionnaire: A Self-Report Measure for the Assessment of Mentalizing Capacity

Seyed Sina Safari Mousavi: PhD students of psychology, Department of Psychology, Faculty of Literature and Human Sciences, Lorestan University- Khorramabad, Iran
sinas900@gmail.com

Masoud Sadeghi*: Assistant Professor of Psychology, Faculty of Literature and Human Sciences, Lorestan University, Khorramabad, Iran
sadeghi.m@lu.ac.ir

Mohammad Ali Sepahvandi: Associated professor of Psychology, Faculty of Literature and Human Sciences, Lorestan University- Khorramabad, Iran
sepahvandi.m@lu.ac.ir

Abstract

The purpose of this study was to investigate the psychometric properties of the Dimitriev et al (2017) Mentalization questionnaire in the Iranian population. The present study was quantitative and non-experimental. The sample of the present study consisted of 333 students of Payame Noor University in Aleshtar who were selected by available sampling methods from different fields. Participants answered the questionnaires on Mentalization, attachment style, social cognition, and mindfulness. For analysis, data from Cronbach's alpha, divergent and convergent validity, and confirmatory factor structure was used. Cronbach's alpha for the total score and its three components was between 0.73 to 0.86, which indicates the suitable reliability of this questionnaire. The findings of confirmatory factor analysis showed that this scale has three components in Iranian society and the model fit indices and factor loads were desirable. Mentoring and its components were positively correlated with mindfulness, secure attachment style, and social cognition, which indicates the favorable convergent validity of this questionnaire, and were negatively correlated with avoidant and anxious attachment style, which indicates the favorable divergent validity of this questionnaire. Was. with mind-awareness, secure attachment style, social cognition and negatively correlated with avoidant and anxious attachment style, which indicates the divergent and convergent validity of this questionnaire. In general, the Persian version of the Mentalization questionnaire has suitable psychometric properties for use in psychological research in Iranian society.

Keywords: Mentalization, Psychometrics, Validity, Reliability

* Corresponding author

Copyright©2020, University of Isfahan. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits others to download this work and share it with others as long as they credit it, but they can't change it in any way or use it commercially

DOI: 10.22108/CBS.2021.127401.1492

ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه ذهنی‌سازی: یک ابزار خودگزارشی برای ارزیابی ظرفیت ذهنی‌سازی

سید سینا صفری موسوی: دانشجوی دکتری روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد،

ایران

sinas900@gmail.com

مسعود صادقی*: استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

sadeghi.m@lu.ac.ir

محمدعلی سپهوندی: استادیار گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

sepahvandi.m@lu.ac.ir

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه ذهنی‌سازی دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) در جمعیت ایرانی بود. پژوهش حاضر کمی و از نوع غیرآزمایشی بود. نمونه پژوهش حاضر را ۳۳۳ نفر از دانشجویان دانشگاه پیام نور شهر الشتر تشکیل می‌دادند که به روش نمونه‌گیری دردسترس از رشته‌های مختلف انتخاب شدند و به پرسش‌نامه‌های ذهنی‌سازی، سبک دلبستگی، شناخت اجتماعی و ذهن‌آگاهی پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها از آلفای کرونباخ، روایی واگرا و همگرا و تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. آلفای کرونباخ برای نمره کل و سه مؤلفه آن بین ۰/۷۳ تا ۰/۸۶ بود که نشان‌دهنده پایایی مطلوب این پرسش‌نامه است. یافته‌های تحلیل عاملی تأییدی نشان داد این مقیاس در جامعه ایرانی دارای سه مؤلفه است و شاخص‌های برازش مدل و بارهای عاملی از میزان مطلوبی برخوردار بودند. ذهنی‌سازی و مؤلفه‌های آن با ذهن‌آگاهی، سبک دلبستگی ایمن و شناخت اجتماعی همبستگی مثبت دارند که حاکی از روایی همگرایی مطلوب این پرسش‌نامه است و با سبک دلبستگی اجتنابی و اضطرابی رابطه منفی داشتند که بیانگر روایی واگرایی مطلوب این پرسش‌نامه است. به‌طور کلی نسخه فارسی پرسش‌نامه ذهنی‌سازی از ویژگی‌های روان‌سنجی مناسبی برای کاربرد در پژوهش‌های روان‌شناختی در جامعه ایرانی برخوردار است.

واژگان کلیدی: ذهنی‌سازی، روان‌سنجی، روایی، پایایی

مقدمه

مفهوم ذهنی‌سازی^۱ در سال‌های اخیر توجه بسیاری از پژوهشگران و درمانگران را به خود جلب کرده است (بیتمن و فوناگی^۲، ۲۰۱۶). ذهنی‌سازی ساختاری چندبُعدی است و به عنوان ظرفیت و توانایی انسان برای تفسیر و درک حالات درون روانی خود و دیگران مانند افکار، احساسات، قصد و نیت، خواسته‌ها و اهداف فرد در نظر گرفته می‌شود و به شناسایی حالات درون روانی که زیربنای رفتار انسان هستند، کمک می‌کند (استین مایر و همکاران^۳، ۲۰۲۰؛ بیتمن و فوناگی، ۲۰۱۶). ذهنی‌سازی نقش بسیار مهمی در کارکردهای بین فردی و سلامت روان ایفا کرده است و در سال‌های اخیر به عاملی مرکزی و مهم در مشکلات روان‌شناختی و درمان آنها تبدیل شده است (انسینک^۴ و همکاران، ۲۰۱۸). ذهنی‌سازی ظرفیتی مهم و بنیادی در محیط اجتماعی است و بدون این ظرفیت، ما در جامعه‌ای که روابط بین فردی پیچیده و در حال تغییر نیازمند درک بالایی از همکاری و درک متقابل است، گمراه و سردرگم می‌شویم (لیتون و فوناگی^۵، ۲۰۱۵). عوامل متعددی مانند کیفیت روابط دلبستگی به ویژه سبک دلبستگی ایمن و توانایی کودکان در درک افکار، نیت و احساسات مراقبین (براون^۶ و همکاران، ۲۰۱۶)، رویدادها و تجارب آسیب‌زای دوران کودکی (فولر^۷ و همکاران، ۲۰۱۶) و توانایی ذهنی‌سازی والدین (روسو^۸، ۲۰۱۵) در شکل‌گیری ظرفیت ذهنی‌سازی در انسان اثرگذار هستند. نقص در ذهنی‌سازی باعث سوءتفسیر و

برداشت نادرست از حالات ذهنی خود و دیگران می‌شود، مشکلاتی در توانایی حل مسائل اجتماعی ایجاد می‌کند، نواقص و آسیب‌های معنی‌داری در بستر اجتماعی برای فرد پدید می‌آورد و فرد را در برابر اختلالات روانی و استرس‌های زندگی آسیب‌پذیرتر می‌کند (اسکایلروف^۹، ۲۰۲۰؛ نازاریو^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۷). به نظر می‌رسد نقص در ظرفیت ذهنی‌سازی مؤلفه تأثیرگذاری در آسیب‌پذیری نسبت به مشکلات روان‌شناختی باشد. در این باره شواهد متعدد پژوهشی به وجود ارتباط بسیار نزدیک بین نقص در ذهنی‌سازی با دامنه وسیعی از مشکلات روان‌شناختی اشاره کرده‌اند. نتایج به دست آمده از مطالعات گذشته نشان می‌دهد بین نقص در ظرفیت ذهنی‌سازی با اختلال اضطراب اجتماعی (بالسپی^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۹)، اختلال خوردن (گریت^{۱۲}، ۲۰۱۸)، اختلال شخصیت مرزی (کوک^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۸)، اختلال استرس پس از سانحه (سوارتزرتروبر^{۱۴}، ۲۰۱۷)، اختلال افسردگی اساسی (فیشر-کرن^{۱۵} و همکاران، ۲۰۱۳) و رفتار خودجراحی (روسو و فوناگی^{۱۶} و همکاران، ۲۰۱۲) ارتباط وجود دارد. ذهنی‌سازی، ساختاری است که در چندین روش درمانی مانند درمان شناختی-رفتاری، درمان روان‌پویشی، درمان متمرکز بر انتقال و روان‌تحلیلی استفاده شده است (پاریدانس^{۱۷}، ۲۰۱۶؛ تابنر^{۱۸} و همکاران، ۲۰۱۱؛ کرنبرگ^{۱۹} و همکاران، ۲۰۰۸). با وجود استفاده از مفهوم ذهنی‌سازی در انواع درمان‌ها

⁹.Sklyarov

¹⁰.Nazzaro, Boldrini, Tanzilli, Muzi, Giovanardi

¹¹.Ballespí

¹².Greet

¹³.Quek

¹⁴.Swartzentruber

¹⁵.Fischer.Kern

¹⁶.Rossouw

¹⁷.Paridaens

¹⁸.Taubner

¹⁹.Kernberg

¹. Mentalization

². Bateman & Fonagy

³. Steinmair, Richter, Löffler

⁴. Ensink

⁵. Luyten, Fonagy

⁶. Brune

⁷. Fowler

⁸. Rosso

و تأثیر مثبت آن بر بهبود وضعیت بیماران و زیربنای بالینی و پژوهشی نیرومند و محکمی که این مفهوم دارد، سنجش و اندازه‌گیری ذهنی‌سازی همچنان با چالش‌ها و دشواری‌هایی همراه بوده است. ذهنی‌سازی با تعدادی از مفاهیمی روان‌شناختی موجود مانند همدلی، ذهن آگاهی، نظریه ذهن، هوش هیجانی و توانایی‌های انعکاسی مترادف است؛ اما تفاوت‌های اساسی نیز با آنها دارد که می‌توان به مواردی اشاره کرد. در مقایسه با نظریه ذهن، ذهنی‌سازی به تأثیر و درک روابط بین فردی بین خود و دیگران اهمیت بیشتری می‌دهد. در مقایسه با همدلی که عمدتاً دیگرمحور است، ذهنی‌سازی هم خودمحور و هم دیگرمحور است. ذهن آگاهی عمدتاً بر آگاهی و پذیرش تجارب درون روان متکی است؛ اما ذهنی‌سازی بر بازنمایی و معنادهی این تجارب درون‌روانی تأکید دارد (اسکایلروف، ۲۰۲۰؛ پاریدانس، ۲۰۱۶). براین اساس، در گذشته از ابزارهای مختلفی مانند مقیاس ضریب همدلی بارون، مقیاس هوش هیجانی مایر و سالوی و پرسش‌نامه ذهن آگاهی و کارکردهای انعکاسی برای سنجش مفهوم ذهنی‌سازی استفاده می‌شد که عملاً در سنجش و پوشش کامل این مفهوم ناتوان بودند (ردندو^۱ و همکاران، ۲۰۱۸؛ دیمتریویچ و همکاران^۲، ۲۰۱۷). در سال‌های اخیر، ابزارهای تخصصی‌ای برای سنجش ذهنی‌سازی طراحی شده‌اند. پرسش‌نامه‌های کارکردهای انعکاسی برای نوجوانان انسینک و همکاران (۲۰۱۸)، پرسش‌نامه کارکرد انعکاسی فوناگی و همکاران (۲۰۱۶) و پرسش‌نامه ذهنی‌سازی هاسبرگ^۳ (۲۰۱۲) نمونه‌ای از این ابزارها بودند. این ابزارها

فرصت‌های پژوهشی زیادی برای مطالعه ذهنی‌سازی فراهم کرده‌اند؛ اما با محدودیت‌هایی مانند تک‌بعدی بودن، روایی پایین در سنجش مفهوم ذهنی‌سازی، تعداد زیاد سؤالات و زمان‌بر بودن پاسخ‌گویی به آنها مواجه هستند (گاگیاردینی^۴ و همکاران، ۲۰۱۸؛ کمپ و کویمان^۵، ۲۰۱۵). از آنجایی که ذهنی‌سازی ساختاری چندبعدی است که به صورت ظرفیت و توانایی انسان برای تفسیر و درک حالات درون‌روانی خود و دیگران در نظر گرفته می‌شود، ابزاری که بتواند این مفهوم را به‌شکلی عملیاتی و منطقی سنجش کند، باید چندبعدی باشد. پرسش‌نامه ۲۸ سؤالی ذهنی‌سازی دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) ابزاری است که با هدف رفع محدودیت‌های تک‌بعدی بودن، روایی پایین در سنجش مفهوم ذهنی‌سازی، تعداد زیاد سؤالات و زمان‌بر بودن پاسخ‌گویی به آنها که در ابزارهای گذشته وجود داشت، تدوین و طراحی شده است. این پرسش‌نامه ۲۸ سؤالی است و از ۳ بُعد ذهنی‌سازی خود، ذهنی‌سازی دیگران و انگیزه برای ذهنی‌سازی تشکیل شده است. این ابزار در جمعیت‌های بالینی و غیربالینی اعتبارسنجی شده است و روایی پایایی این ابزار و سؤالات آن در هر دو جمعیت تأیید شده است. همچنین، این ابزار با پرسش‌نامه‌های سبک دلبستگی، ذهن آگاهی، پرسش‌نامه پنج‌عاملی نثو و هوش هیجانی همبسته بوده است (دیمتریویچ و همکاران، ۲۰۱۷). در داخل کشور، به علت نبود ابزار مناسب برای سنجش دقیق ذهنی‌سازی و همچنین وجود محدودیت‌های ذکر شده، مطالعات اندکی در این حوزه صورت گرفته است و نسبت به سایر کشورها که با شتاب بیشتری به مطالعه

^۱.Redondo

^۲. Dimitrijevi, Hanak, Dimitrijevi & Marjanovi

^۳.Hausbergm

^۴.Gagliardini

^۵.Kemps & Kooiman

شرکت کنندگان پژوهش پرسش‌نامه‌های ذهنی‌سازی^۱، سبک دلبستگی^۲، ذهن‌آگاهی فرایبورگ^۳ و توانایی شناختی^۴ را تکمیل کردند.

پرسش‌نامه ذهنی‌سازی: پرسش‌نامه ذهنی‌سازی دیمتریویچ و همکاران در سال ۲۰۱۷ طراحی شد و شامل ۲۸ سؤال است. پرسش‌نامه ذهنی‌سازی در یک طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً غلط (نمره ۱) تا کاملاً درست (نمره ۵) تشکیل شده است. پرسش‌نامه ذهنی‌سازی دیمتریویچ دارای سه زیرمقیاس ذهنی‌سازی مرتبط با خود، ذهنی‌سازی مرتبط با دیگران و انگیزه برای ذهنی‌سازی و یک مقیاس کلی است. آلفای کرونباخ برای هر سه زیرمقیاس و نمره کل بین ۰/۷۴ تا ۰/۷۹ گزارش شده است. دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) به منظور بررسی روایی این پرسش‌نامه ضریب همبستگی ذهنی‌سازی را با متغیرهای هوش هیجانی و همدلی با پرسش‌نامه ۵ عاملی نئو بررسی کردند و نشان دادند که ذهنی‌سازی با ساختاری‌های شناختی و پرسش‌نامه ۵ عاملی نئو ارتباط دارد. این مقیاس ارتباط مثبت و معنی‌داری با همدلی، هوش هیجانی داشت. همچنین این مقیاس همبستگی منفی با دلبستگی اجتنابی و اضطرابی و روان‌رنجوری داشت.

پرسش‌نامه سبک دلبستگی: این مقیاس را هازن و شیور در سال ۱۹۸۷ تهیه کردند و رحیمیان و همکاران (۱۳۸۳) آن را در ایران بر روی پرستاران بیمارستان‌های دولتی شهر اصفهان هنجاریابی کردند. این پرسش‌نامه ۱۵ سؤال دارد که به هریک از سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و اضطرابی تعلق می‌گیرد و نمره‌گذاری در مقیاس لیکرت از هرگز (نمره صفر) تا تقریباً همیشه

ذهنی‌سازی در حوزه‌های مختلف پرداخته‌اند، پژوهش‌های اندکی در این زمینه در داخل کشور صورت گرفته است و اگر هم مطالعه در زمینه ذهنی‌سازی در داخل کشور انجام شده باشد، به کاربرد درمان مبتنی بر ذهنی‌سازی محدود شده است. روان‌سنجی پرسش‌نامه ذهنی‌سازی می‌تواند زمینه‌ساز استفاده از این مفهوم در مطالعات بالینی و تحقیقاتی فراوانی در داخل کشور شود؛ بنابراین، هدف از این پژوهش بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه ۲۸ سؤالی ذهنی‌سازی دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) برای استفاده از آن در مطالعات بالینی و تحقیقاتی در ایران است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر کمی و از نوع غیرآزمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرستان الشتر در استان لرستان می‌شود که در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در این دانشگاه مشغول به تحصیل بودند. در این پژوهش ۳۳۳ نفر به عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شد که به روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. در این مطالعه دامنه سنی شرکت‌کنندگان بین ۱۸ تا ۳۸ سال بود و میانگین سن این افراد ۲۱/۳۹ و انحراف استاندارد آن ۳/۹۲ بود. ۱۸۵ زن و ۱۴۸ نفر مرد در این مطالعه شرکت کردند. ۹۸ نفر از دانشجویان در رشته‌های علوم پایه، ۸۶ نفر در رشته‌های انسانی، ۸۰ نفر در رشته‌های فنی مهندسی و ۶۹ نفر در رشته‌های مهندسی کشاورزی مشغول به تحصیل بودند. بعد از اینکه آزمودنی‌ها برای شرکت در پژوهش اعلام رضایت کردند، به آنها این اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه است و داده‌ها به صورت گروهی تحلیل می‌شود. سپس

^۱.Mentalization Scale

^۲.attachment style questionnaire

^۳.Freiburg Mindfulness Questionnaire

^۴.Cognitive Ability Questionnaire

دو نوبت اجرای این مقیاس در سطح ۰/۰۰۱ معنادار بوده است که نشان‌دهنده پایایی این مقیاس است. تحلیل عاملی این مقیاس نشان می‌دهد ارزش ویژه آن برابر ۱/۱ است؛ به همین دلیل، روایی و پایایی پرسشنامه نجاتی در ارزیابی مطلوب گزارش شده است.

روند اجرای پژوهش: در ابتدا پرسش‌نامه ذهنی‌سازی دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) از زبان انگلیسی به زبان فارسی ترجمه شد و سپس به دو نفر مسلط به زبان انگلیسی که با مفاهیم روان‌شناختی آشنایی داشتند، ارائه شد و نظرات آنها مورد بازبینی قرار گرفت. سپس دو تن از استادان دانشگاه که در این زمینه تخصص داشتند، آن را بررسی کردند و روایی محتوای این پرسش‌نامه را استادان روانشناسی دانشگاه تأیید کردند. پس از بازنگری و تأیید پرسش‌نامه، پرسش‌نامه ذهنی‌سازی همراه با سایر پرسش‌نامه‌های پژوهش به دانشجویان ارائه شد. در پایان برای تجزیه و تحلیل داده از نرم‌افزار SPSS-24 و AMOS-24 استفاده شد. از میانگین و انحراف معیار برای محاسبه آمار توصیفی سؤالات، برای بررسی روایی واگرا و همگرا پرسش‌نامه از ضریب همبستگی پیرسون، از آلفای کرونباخ برای بررسی پایایی و به منظور بررسی تحلیل عاملی پرسش‌نامه از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار زیرمقیاس‌های ذهنی‌سازی خود، ذهنی‌سازی دیگران و انگیزه ذهنی‌سازی در جدول ۱ ارائه شده است.

(نمره ۴) صورت می‌گیرد. هزن و شیور، پایایی بازآزمایی کل این پرسشنامه را ۰/۸۱ و پایایی با آلفای کرونباخ را ۰/۷۸ به دست آوردند. پایایی آلفای کرونباخ این پرسشنامه در پژوهش رحیمیان و همکاران (۱۳۸۳) برای کل آزمون سبک دوسوگرا، اجتنابی و ایمن به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۸۳ و ۰/۸۱ و ۰/۷۷ به دست آمد که پایایی مطلوب را نشان می‌دهد (رحمانیان و همکاران، ۱۳۸۶).

پرسش‌نامه ذهنی‌آگاهی فرایبورگ: فرم

کوتاه پرسش‌نامه فرایبورگ شامل ۱۴ گویه بود که والاچ و همکاران (۲۰۰۶) آن را طراحی کرده‌اند و برای استفاده در جمعیت عمومی مناسب‌تر است. این پرسش‌نامه براساس یک مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای (به ندرت=۱ تا تقریباً همیشه=۴) طراحی شده است. حداقل نمره در این پرسش‌نامه ۱۴ و حداکثر نمره ۵۶ است. نمره بیشتر نشان‌دهنده ذهن‌آگاهی بالاتر است. این پرسش‌نامه از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲، تنای تریبی ۰/۹۳ و ضریب پایایی بازآزمایی به فاصله چهار هفته آن ۰/۸۳ گزارش شده است (قاسمی جوینه و همکاران^۱، ۱۳۹۴).

مقیاس شناخت اجتماعی: برای سنجش شناخت

اجتماعی از پرسش‌نامه توانایی شناختی نجاتی استفاده شد. این پرسش‌نامه ۳۰ سؤالی از هفت زیرمقیاس تشکیل شده است. نحوه نمره‌گذاری این مقیاس به صورت لیکرت ۵ درجه‌ای از تقریباً هرگز (نمره صفر) تا تقریباً همیشه (نمره ۵) است. زیرمقیاس شناخت اجتماعی از ۳ سؤال تشکیل شده است که دامنه نمره در این زیرمقیاس بین صفر تا ۱۵ است. در پژوهش نجاتی آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۸۳ گزارش شد و همچنین همبستگی بین

^۱. Ghasemi Jovineh, Arabzadeh & Jalili

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد زیرمقیاس‌های پرسش‌نامه ذهنی‌سازی

انگیزه ذهنی‌سازی			ذهنی‌سازی دیگران			ذهنی‌سازی خود		
انحراف معیار	میانگین	سؤال	انحراف معیار	میانگین	سؤال	انحراف معیار	میانگین	سؤال
۱/۲۶	۳/۴۵	سؤال ۱	۱/۴۰	۲/۴۸	سؤال ۲	۱/۴۲	۲/۱۲	سؤال ۸
۱/۴۱	۲/۸۸	سؤال ۴	۱/۳۶	۲/۰۸	سؤال ۳	۱/۴۹	۲/۶۹	سؤال ۱۱
۱/۳۲	۲/۷۸	سؤال ۷	۱/۱۱	۲/۸۸	سؤال ۵	۱/۴۹	۲/۷۶	سؤال ۱۴
۱/۲۸	۳/۲۵	سؤال ۹	۱/۳۶	۲/۳۵	سؤال ۶	۱/۴۶	۲/۷۰	سؤال ۱۸
۱/۳۹	۳/۰۳	سؤال ۱۳	۱/۴۰	۲/۱۶	سؤال ۱۰	۱/۴۸	۲/۳۹	سؤال ۱۹
۱/۳۶	۳/۳۸	سؤال ۱۵	۱/۰۳	۲/۷۵	سؤال ۱۲	۱/۳۱	۳/۵۷	سؤال ۲۱
۱/۴۲	۲/۶۸	سؤال ۱۶	۰/۸۸	۲/۴۴	سؤال ۲۰	۰/۶۶	۲/۲۳	سؤال ۲۲
۰/۹۹	۳/۸۴	سؤال ۱۷	۱/۰۴	۱/۵۷	سؤال ۲۳	۰/۵۱	۲/۱۵	سؤال ۲۶
۱/۳۸	۲/۲۶	سؤال ۲۴	۱/۲۰	۳/۳۳	سؤال ۲۵			
۱/۳۶	۲/۶۶	سؤال ۲۷	۱/۰۲	۲/۷۹	سؤال ۲۸			

قبل از انجام تحلیل عاملی، نرمال‌بودن داده‌ها از طریق آزمون کلموگراف اسمیرنف بررسی و تأیید شد. داده‌های آزمون ماهالانوبس نشان داد داده پرت و دورافتاده‌ای وجود ندارد. همچنین، رابطه خطی بین متغیرها مشاهده شد. ابتدا شاخص‌های برازش مدل در جدول ۲ ارائه شده و در ادامه مقادیر بار عاملی در شکل ۱ نمایش داده شده است.

مدل اندازه‌گیری شامل ارتباط بین متغیرهای مشاهده‌شده یا آشکار و مشاهده‌نشده است که در این مطالعه شامل ارتباط بین سوالات (متغیر مشاهده‌شده) و زیرمقیاس‌های ذهنی‌سازی (متغیر مشاهده‌نشده) است و مدل ساختاری دربرگیرنده ارتباط بین متغیرهای مشاهده‌نشده است. ذهنی‌سازی می‌تواند به وسیله سه عامل درجه اول، یعنی ذهنی‌سازی خود، ذهنی‌سازی دیگران و انگیزه ذهنی‌سازی و یک عامل درجه دوم، یعنی ذهنی‌سازی کل توضیح داده شود.

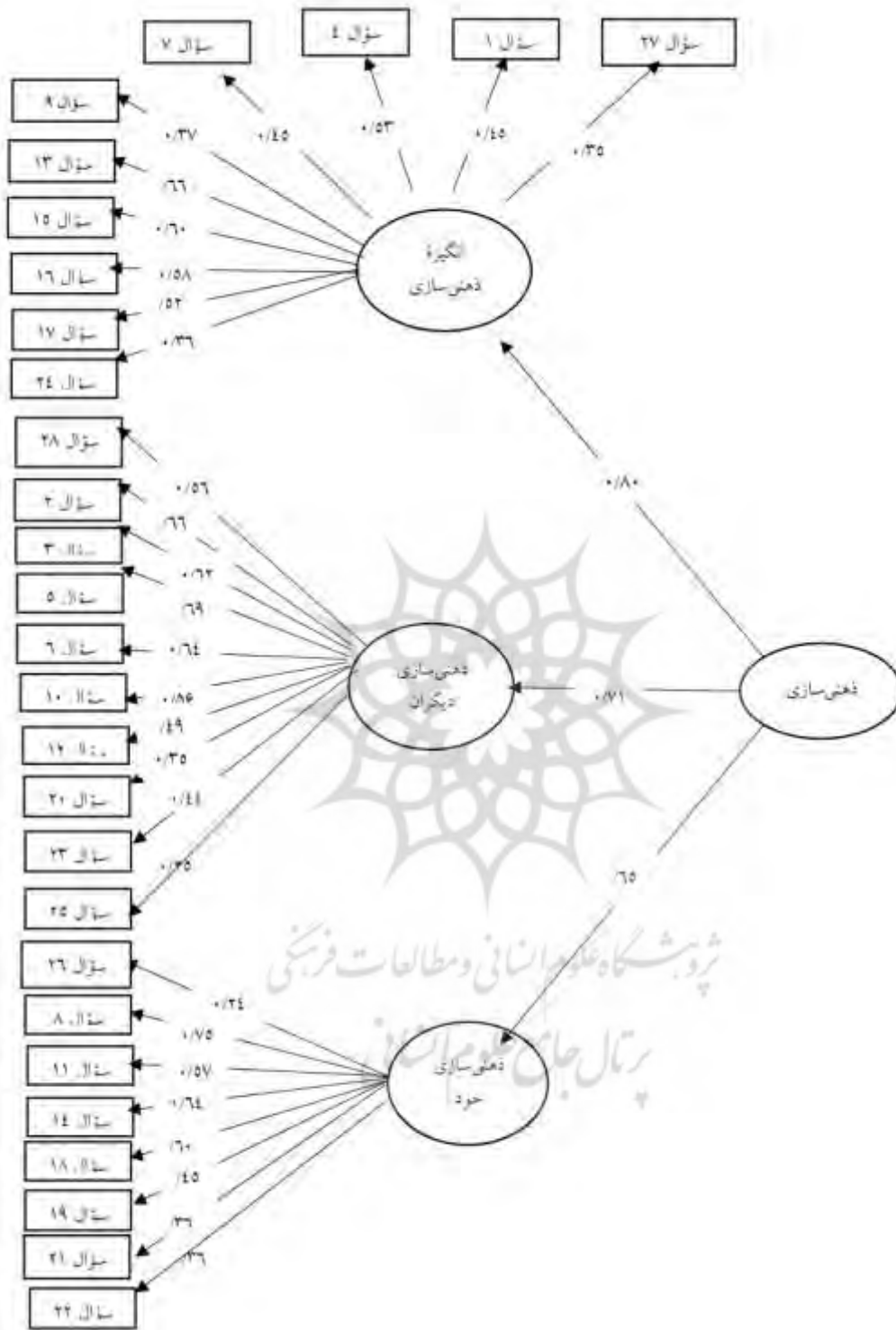
جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل

مقدار محاسبه‌شده در مدل پژوهش	مقادیر مطلوب	
۱/۴۰	< ۳	CIMN/DF
۰/۹۱	≥ ۰/۹۰	GFI
۰/۹۳	≥ ۰/۹۰	CFI
۰/۹۳	≥ ۰/۹۰	IFI
۰/۹۲	≥ ۰/۹۰	TLI
۰/۷۲	≥ ۰/۵۰	PNFI
۰/۰۳۵	< ۰/۰۸	RSMEA

CFI، IFI و TLI مقدار قابل‌قبولی دارد که حاکی از برازش داده‌ها با مدل اصلی است و برای شاخص RSMEA این مقدار برابر با ۰/۰۳۵ است که به معنای برازش مدل و تأیید نهایی آن است. به طور کلی مقادیر به دست آمده در پژوهش حاضر در مقایسه با مقادیر

باتوجه به شاخص‌های برازش مدل در جدول ۲ مقدار مجذور کای بر درجه آزادی ۱/۴۰ که در فاصله قابل‌قبول برازش قرار دارد، مقدار شاخص برازش مقتصد PNFI در محدوده مناسبی است و اقتصاد مدل رعایت شده است. شاخص‌های برازش تطبیقی GFI،

مطلوبی که برای این شاخص‌ها در نظر گرفته شده است، در محدوده مطلوبی قرار دارند؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است.

شکل ۱. بارهای عاملی پرسش‌نامه ذهنی‌سازی

سؤال ۸ (۰/۷۵) و کمترین بار عاملی مربوط سؤال ۲۶ (۰/۲۴) بود. در زیرمقیاس ذهنی‌سازی دیگران بیشترین بار عاملی مربوط سؤال ۵ (۰/۶۹) و کمترین بار عاملی

همان‌طور که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود، در اجرای تأیید عاملی پرسش‌نامه ذهنی‌سازی، در زیرمقیاس ذهنی‌سازی خود بیشترین بار عاملی مربوط

مربوط سؤال ۲۵ (۰/۲۵) بود. در زیرمقیاس انگیزه برای ذهنی سازی بیشترین بار عاملی مربوط سؤال ۱۳ (۰/۶۶) و کمترین بار عاملی مربوط سؤال ۲۷ (۰/۳۵) بود.

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل

مقدار محاسبه شده در مدل پژوهش	مقادیر مطلوب	
۱/۴۰	< ۳	CIMN/DF
۰/۹۱	≥ ۰/۹۰	GFI
۰/۹۳	≥ ۰/۹۰	CFI
۰/۹۳	≥ ۰/۹۰	IFI
۰/۹۲	≥ ۰/۹۰	TLI
۰/۷۲	≥ ۰/۵۰	PNFI
۰/۰۳۵	< ۰/۰۸	RSMEA

مطلوبی که برای این شاخص‌ها در نظر گرفته شده است، در محدوده مطلوبی قرار دارند؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. برای بررسی روایی همگرا همبستگی نمره کل پرسش‌نامه ذهنی سازی و سه زیرمقیاس آن با متغیرهای سبک دلبستگی ایمن، متغیر ذهن آگاهی و مقیاس شناخت اجتماعی محاسبه شد و برای بررسی روایی واگرا از ضریب همبستگی بین پرسش‌نامه ذهنی سازی با سبک دلبستگی اجتنابی و اضطرابی استفاده شد و نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

باتوجه به شاخص‌های برازش مدل در جدول ۳ مقدار مجذور کای بر درجه آزادی ۱/۴۰ که در فاصله قابل قبول برازش قرار دارد، مقدار شاخص برازش مقتصد PNFI در محدوده مناسبی است و اقتصاد مدل رعایت شده است. شاخص‌های برازش تطبیقی GFI، CFI، IFI و TLI مقدار قابل قبولی دارد که حاکی از برازش داده‌ها با مدل اصلی است و برای شاخص RSMEA این مقدار برابر با ۰/۰۳۵ است که به معنای برازش مدل و تأیید نهایی آن است. به طور کلی مقادیر به دست آمده در پژوهش حاضر در مقایسه با مقادیر

جدول ۴. نتایج مربوط به روایی واگرا همگرا پرسش‌نامه ذهنی سازی

ذهنی سازی خود	ذهنی سازی دیگران	انگیزه ذهنی سازی	ذهنی سازی کل	
-۰/۱۴۳**	-۰/۱۸۷**	-۰/۰۴۱	-۰/۱۵۵**	سبک دلبستگی اجتنابی
-۰/۱۱۰*	-۰/۱۷۴**	-۰/۱۱۶*	-۰/۱۷۲**	سبک دلبستگی اضطرابی
۰/۵۲۶**	۰/۴۷۶**	۰/۳۰۶**	۰/۵۴۹**	سبک دلبستگی ایمن
۰/۳۲۲**	۰/۳۹۷**	۰/۳۰۱**	۰/۴۳۵**	شناخت اجتماعی
۰/۱۴۲**	۰/۱۵۲**	۰/۲۹۵**	۰/۲۵۷**	ذهن آگاهی

* $P < ۰/۰۵$ ** $P < ۰/۰۱$

ذهن آگاهی و شناخت اجتماعی همبستگی مثبتی وجود داشت. همچنین ذهنی سازی و زیرمقیاس‌های آن با

باتوجه به نتایج جدول ۴ بین نمره کل ذهنی سازی و زیرمقیاس‌های آن با متغیرهای سبک دلبستگی ایمن،

متغیرهای سبک دلبستگی ناایمن اجتنابی و اضطرابی همبستگی منفی داشتند.

جدول ۵. همبستگی و آلفای کرونباخ زیرمقیاس‌های پرسش‌نامه ذهنی‌سازی

انگیزه ذهنی‌سازی			ذهنی‌سازی دیگران			ذهنی‌سازی خود			
آلفای کرونباخ	همبستگی سؤالات	سؤال	آلفای کرونباخ	همبستگی سؤالات	سؤال	آلفای کرونباخ	همبستگی سؤالات	سؤال	
	۰/۴۴۳	سؤال ۱		۰/۵۰۳	سؤال ۲		۰/۵۰۵	سؤال ۸	
	۰/۴۴۳	سؤال ۴		۰/۴۷۷	سؤال ۳		۰/۳۹۱	سؤال ۱۱	
	۰/۲۵۴	سؤال ۷		۰/۵۱۸	سؤال ۵		۰/۴۳۵	سؤال ۱۴	
	۰/۲۸۱	سؤال ۹		۰/۴۴۰	سؤال ۶		۰/۴۱۳	سؤال ۱۸	
۰/۷۶۱	۰/۵۰۳	سؤال ۱۳	۰/۸۰۲	۰/۴۳۱	سؤال ۱۰	۰/۷۲۸	۰/۴۷۳	سؤال ۱۹	
	۰/۴۲۷	سؤال ۱۵		۰/۴۲۱	سؤال ۱۲		۰/۳۷۵	سؤال ۲۱	
	۰/۴۰۸	سؤال ۱۶		۰/۳۵۲	سؤال ۲۰		۰/۲۹۹	سؤال ۲۲	
	۰/۳۶۸	سؤال ۱۷		۰/۳۳۳	سؤال ۲۳		۰/۲۲۹	سؤال ۲۶	
	۰/۲۵۱	سؤال ۲۴		۰/۲۳۰	سؤال ۲۵				
	۰/۲۹۹	سؤال ۲۷		۰/۴۵۳	سؤال ۲۸				
			۰/۸۵۸				آلفای کرونباخ کل		

می‌توان از زیرمقیاس‌های این ابزار به صورت تنهایی و جداگانه استفاده کرد. مقادیر به دست آمده از شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تأییدی در محدوده مطلوبی قرار داشتند و بیانگر آن است که مدل به دست آمده از برازش مطلوبی برخوردار است. بارهای عاملی در ارتباط بین زیرمقیاس‌ها با سؤالات هر مؤلفه و همچنین بارهای عاملی بین نمره کل ذهنی‌سازی با زیرمقیاس‌های ذهنی‌سازی خود، ذهنی‌سازی دیگران و انگیزه برای ذهنی‌سازی در سطح ۰/۰۱ معنادار بوده است و شاخص‌های برازش مدل در محدوده مطلوبی قرار داشتند که نشان دهنده تأیید شدن این مدل است. این نتایج با یافته‌های پژوهش دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) هم‌خوان است. در مطالعه دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) تحلیل عاملی پرسش‌نامه سه زیرمقیاس را مشخص کرد و میزان بار عاملی گویه‌های زیرمقیاس ذهنی‌سازی خود بین ۰/۴۲ تا ۰/۷۵، ذهنی‌سازی دیگران بین ۰/۳۰ تا ۰/۶۶ و زیرمقیاس

باتوجه به جدول ۱ آلفای کرونباخ زیرمقیاس‌های ذهنی‌سازی خود، ذهنی‌سازی دیگران و انگیزه ذهنی‌سازی به ترتیب برابر با ۰/۷۲۸، ۰/۸۰۲ و ۰/۷۶۱ به دست آمد و حاکی از آن است که زیرمقیاس‌های ذهنی‌سازی از پایایی مطلوبی برخوردار بودند. آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه ۰/۸۵۸ محاسبه شد که از پایایی مطلوب کل پرسش‌نامه حکایت دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف مطالعه ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه ذهنی‌سازی دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷) انجام شد. نتایج آلفای کرونباخ نشان داد تمام سؤالات پژوهش از پایایی بسیار مطلوبی برخوردار هستند و میزان پایایی زیرمقیاس‌های ذهنی خود، ذهنی‌سازی دیگران، انگیزه برای ذهنی‌سازی و نمره کل ذهنی‌سازی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۸۰، ۰/۷۶ و ۰/۸۶ به دست آمده است و حاکی از آن است که

انگیزه برای ذهنی سازی بین ۰/۳۴ تا ۰/۶۸ بود. برای بررسی روایی واگرا و همگرا نسخه فارسی پرسش نامه ذهنی سازی از متغیرهای ذهن آگاهی، سبک دلبستگی ایمن، دلبستگی ناایمن اجتنابی، ناایمن اضطرابی و شناخت اجتماعی استفاده شد و یافته های پژوهش بیانگر آن بود که ذهنی سازی با متغیرهای ذهن آگاهی، دلبستگی ایمن، و شناخت اجتماعی همبستگی مثبت و معنی داری دارد. همچنین، ذهنی سازی ارتباط منفی و معنی داری با متغیرهای سبک دلبستگی ایمن اضطرابی و اجتنابی دارد. این نتایج با یافته های پژوهش های هایدن^۱ و همکاران (۲۰۱۹)، جاهانسن^۲ و همکاران (۲۰۱۸)، دیمتریویچ و همکاران (۲۰۱۷)، براون و همکاران (۲۰۱۶) و فوناگی و همکاران (۲۰۱۶) هم سو است. دلبستگی ایمن اهمیت بسیاری زیادی در رشد ذهنی سازی دارد. برای کودکانی که به مراقبین خود احساس دلبستگی ایمن می کنند، این امکان فراهم می شود تا افکار، احساسات و نیاتی را که در ذهن مراقبین است، درک کنند و بتوانند شناخت مناسبی از فرایندهای درون روانی خود و دیگران کسب کنند که به رشد مناسب ذهنی سازی کمک می کند. از سوی دیگر، رفتارهای طرد آمیز، سوء استفاده گر و غفلت کارانه مراقبین باعث برداشت سوگیرانه دیگران به عنوان افرادی غیر قابل اعتماد، و رفتار خصمانه در فرد می شود. این افراد در ارزیابی افکار، احساسات و نیات دیگران اطمینان خود را از دست می دهند و از آنجایی که احساس امنیتی در تلاش برای درک دیگران و خود ندارند، رشد ظرفیت ذهنی سازی با مشکلات و ضعف هایی همراه است (براون و همکاران، ۲۰۱۶؛ فوناگی و همکاران، ۲۰۱۶). جاهانسن و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود به این نتیجه دست

یافتند که بین ذهنی سازی و آگاهی از عواطف و ذهن آگاهی، ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد. ذهنی سازی و ذهن آگاهی دو مؤلفه شبیه به هم هستند و با یکدیگر همپوشانی دارند. ذهن آگاهی و ذهنی سازی هر دو شامل تجربه کردن، آگاهی و تأمل درباره فرایندهای درون روانی عاطفی و شناختی هستند، هر دو مهارت بر گشودگی و کنجکاوی درباره فرایندهای درون روانی تأکید دارند و دربرگیرنده توجه فرد به تجارب فردی برای مدیریت کردن تکانه ها و واکنش پذیری هستند. اگرچه ذهنی سازی نسبت به ذهن آگاهی دربرگیرنده توانایی استدلال درباره فرایندهای درون روان خود و دیگران است و علاوه بر زمان حال، زمان گذشته و آینده را نیز شامل می شود، با وجود تفاوت بین این دو مفهوم، ارتباط بسیار نزدیکی با یکدیگر دارند (واینوفسکی^۳، ۲۰۱۶). با وجود این، رشد و تقویت مهارت ذهن آگاهی برای آگاهی و درک فرایندهای درون روانی خود و دیگران که هسته مرکزی مهارت ذهنی سازی است، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و این همپوشانی و نزدیکی مفاهیم به نحوی بود که در پژوهش رندو و همکاران (۲۰۱۸) برای مطالعه و نقش ذهنی سازی از پرسش نامه ذهن آگاهی استفاده شده بود. در مجموع، نسخه فارسی پرسش نامه ذهنی سازی دیمتریویچ و همکاران از ساختار عاملی مناسبی بهره مند بود و روایی واگرا و همگرایی مطلوبی داشت؛ بنابراین، از این پرسش نامه می توان به عنوان مقیاسی قابل اعتماد و مناسب برای سنجش ذهنی سازی در سایر مطالعات استفاده کرد. از آنجایی که این ابزار در جمعیت غیر بالینی روایی سنجی شد، پیشنهاد می شود در مطالعات آینده، روایی و اعتبارسنجی این مقیاس در جمعیت های بالینی مانند اختلالات شخصیت و بالینی سنجیده شود. یکی دیگر از

^۱. Hayden

^۲. Johansen

^۳. Woynowski

- moderating role of mentalization. *Electronic Theses and Dissertations*.
- Gagliardini, G., Gullo, C., Caverzasi, E., Boldrini, A. (2018). Assessing mentalization in psychotherapy: first validation of the Mentalization Imbalances Scale. *Research in Psychotherapy: Psychopathology, Process and Outcome*, 21, 164-177
- Ghasemi Jovineh, R., Arabzadeh, M., Jalili, N. (2016). Assessing the validity and reliability of the Persian version of the short form of the Freiburg Mindfulness Questionnaire. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*, 14(2), 137-150.
- Greet, K. (2018). Attachment and mentalization in anorexia nervosa and bulimia nervosa. Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan Tilburg University.
- Hayden, M., Müllauer, P., Gaugeler, R., Senft, B. (2019). Mentalization as mediator between adult attachment and interpersonal distress. *Psychopathology*, 52(1), 1-9.
- Hausbergm M., Schulz, H., Piegler, T., Happach, C. (2012). Is a self-rated instrument appropriate to assess mentalization in patients with mental disorders? Development and first validation of the Mentalization Questionnaire (MZQ). *Psychotherapy Research*, 22(6), 1-13.
- Hölzel, B. K., Carmody, J., Vangel, M., Congleton, C. & etal. (2011). Mindfulness practice leads to increases in regional brain gray matter density. *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 191(1), 36-43.
- Johansen, M. S., Karterud, S. W., Normann-Eide, E., Rø, F. G., Kvarstein, E. H. & Wilberg, T. (2018). The relationship between reflective functioning and affect consciousness in patients with avoidant and borderline personality disorders. *Psychoanalytic Psychology*, 35(4), 1-14
- Kemps, S. M. & Kooiman, C. G. (2015). Measuring mentalization: an attempt using the Reflective Functioning Rating Scale. *Psychiatrie*, 57, 645-655.
- Kernberg, O. F., Diamond, D., Yeomans, F., Clarkin, J. F., Levy, K., Jurist, E., Slade, A. & Bergner, S. (2008). *Mentalization and attachment in borderline patients in transference focused psychotherapy. Mind to mind Infant research, neuroscience, and psychoanalysis*, New York, NY, US: Other Press,
- Luyten, P., Fonagy, P. (2015). The neurobiology of mentalizing. Faculty of psychology and educational sciences university of leuven, belgium.
- Nazzaro, L., Boldrini, T., Tanzilli, A., Muzi, L., Giovanardi, G. (2017). Does reflective functioning mediate the relationship between attachment

محدودیت‌های این پژوهش، استفاده نکردن از پایایی بازآزمایی بود و پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده این ملاک بررسی شود. در نهایت، می‌توان پیشنهاد داد از پرسش‌نامه ذهنی‌سازی به عنوان ابزاری معتبر و مناسب در مطالعات پژوهشی و درمانی استفاده شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری رشته روانشناسی دانشگاه لرستان بود. در پایان از تمام عزیزانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند، کمال تقدیر و تشکر را داریم.

منابع

- Ballespí, S., Vives, J., Sharp, C., Tobar, A. (2019). Hypermentalizing in social anxiety: evidence for a context-dependent relationship. *Frontiers in Psychology*, 20, 1500-1510
- Bateman, A., Fonagy, P. (2016). *Mentalization-Based Treatment for personality disorders a practical guide*. Oxford University Press.
- Brune, M., Walden, S., Edell, M. & Dimaggio, G. (2016). Mentalization of complex emotions in borderline personality disorder: The impact of parenting and exposure to trauma on the performance in a novel cartoon-based task. *Comprehensive Psychiatry*, 64, 29-37.
- Dimitrijevi, A., Hanak, N., Dimitrijevi, A., Marjanovi, Z. (2017). The Mentalization Scale (MentS): a self-report measure for the assessment of mentalizing capacity. *Journal of Personality Assessment*, 100(3), 1-14.
- Ensink, K., Bégin, M., Normandin, L., Fonagy, P. (2017). Mentalization and dissociation in the context of trauma: Implications for child psychopathology. *Journal of Trauma & Dissociation*, 18-1, 11-30.
- Fischer-Kern, M., Fonagy, P., Kapusta, N. D., Luyten, P., Boss, S., Naderer, A., Bluml, V. (2013). Mentalizing in female inpatients with major depressive disorder. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 201, 202-207.
- Fonagy, P., Luyten, P., Moulton-Perkins, A., Lee, Y and etal. (2016). Development and validation of a self-report measure of mentalizing: the reflective functioning questionnaire. *PLoS ONE*, 11(7), 1-28
- Fowler, S. (2016). The relationship between traumatic events and psychological symptomatology and the

- Rossouw, T., Fonagy, P. (2012). Mentalization-Based treatment for self-harm in adolescents: a randomized Controlled trial. *Journal of The American Academy Of Child & Adolescent Psychiatry*, 51(12), 1301-13014
- Sklyarov, O. (2020). The Impact of Adverse Childhood Experiences on Attachment and Mentalization in Sex Offenders. *Degree of Doctor of Psychology in Clinical Psychology*, Newberg, Oregon.
- Steinmair, D., Richter, F., Löffler-Stastka, H. (2020). Relationship between mentalizing and working conditions in health care. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 1-14.
- Swartzentruber, M. (2017). Mentalization in counseling processes. Partial Fulfillment of the Requirements for the *Degree of Education Specialist*, Department of Graduate Psychology.
- Taubner, S., Kessler, H., Buchheim, A., Kächele, H. & Staun, L. (2011). The role of mentalization in the psychoanalytic treatment of chronic depression. *psychiatry. Interpersonal and Biological Processes*, 74, 49-57.
- Woynowski, K. (2016). Mentalization and overlapping constructs: mindfulness, empathy, emotional intelligence, psychological mindedness using exploratory factor analysis. *Degree of Doctor of Psychology*, Faculty of The Chicago School.
- and personality?, *Psychiatry Research*, 256, 169-175.
- Nejati, V. (2013). Cognitive ability questionnaire: design and evaluation of psychometric properties. *Advances in Cognitive Science*, 15(2), 10-20
- Paridaens, p. (2016). Reliability and validity of the mentalization questionnaire (MZQ) in forensic care. Master psychology and mental health- forensic psychology, Tilburg university.
- Quek, J., Bennett, C., Melvin, C., Saeedi, N and etal. (2018). An investigation of the mentalization-based model of borderline pathology in adolescents. *Comprehensive Psychiatry*, 84, 87-94.
- Rahmanian Boger, E., Nori, A., Arizi, H., Molavi, H. (2008). Relationship between adult attachment style and nurses' job satisfaction and stress. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 13(2), 148-157.
- Redondo, I., Luyten, P. (2018). The mediating role of mentalizing between attachment and eating disorders. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 82(3), 202-225.
- Rosso, A. M., Viterbori, P. & Scopesi, A. M. (2015). Are maternal reflective functioning and attachment security associated with preadolescent mentalization? *Frontiers in Psychology*, 6, 1-12